

چالش اسکورسیزی – مارول

جدال سرمایه‌داری و سوپر سرمایه‌داری در هالیوود

قول مشهور این روزهای سینمای ایران شده که فیلم‌های کم‌دی اکران شوند تا گیشه‌ها جان تازه‌ای بگیرند. ادعایی که براساس آن، آثاری بافیلمنامه‌های ضعیف واکثراباقصه‌های تکراری و کبی شده، تولیدواکran می شوند. گویا مخاطب سینمای ایران در این چندسال عادت کرده‌به‌هجوم آثار مبتذل که‌بخش مهمی از پرده‌سینمای کشوراتسخیر کرده‌اند. اماوضعیت این‌روزهای سینمای ایران، نتیجه‌سیاستگذاری‌های فرهنگی چندسال اخیر است،سیاستی که معیار تصمیمات فرهنگی‌رافقط سودآوری آثارو چرخیدن چرخ صنعت سینما می‌داند. اگرچه مقایسه آثار مبتذل سینمای ایران با سینمای مارول بی‌انصافی است، ولی می‌توان در سطحی بالاتر و در مختصاتی دیگر به همین الگوی کسب درآمد از سینما به هر طریق ممکن را در سینمای هالیوود نگاه کرد. در فاصله یکی، دو ماه اخیر در سینما آمریکا، دوقطبی عجیبی شکل گرفته که نقطه آغاز این درگیری‌ها با اظهارات

جدل‌ها از کجا شروع شد؟

هالیوود در یک‌ماه اخیر محل نزاع دو جریان سینمایی بوده؛ طرفداران سینمای مارول و ازسوی دیگر کارگردان‌هایی که نسبت به سيطرة این جریان سینمایی در هالیوود موضع گرفتند. ظاهر امر این است که جرقه این منازعات در گفت‌وگوی مارتین اسکورسیزی زده شده است. این کارگردان کهنه کار سینمای جهان اولین‌بار در مصاحبه‌ای با مجله امپایر در انتقاد از سینمای ابرقهرمانی اعلام کرده بود: «من این فیلم‌ها را تماشا نمی‌کنم، البته تلاش کردم اما این سینما نیست. صادقانه بگویم این فیلم‌ها هر چقدر هم خوب ساخته شود و بازیگران در آن بهترین عملکرد خود را نیز داشته باشند، از نظر من شبیه به پارک‌های موضوعی است.» پس از این اظهارات، افراد مختلفی چون کوین فایگی، تهیه‌کننده فیلم‌های مارول و همچنین ساموئل ال جکسون بازیگر نقش «نیک فیوری» در دنیای مارول، از اسکورسیزی انتقاد کردند. ال جکسون طی ۱۰ سال گذشته علاوه بر نقش آفرینی کاراکتر نیک فیوری در دنیای سینمایی مارول، این اواخر در فیلم‌های مرد عنکبوتی: دور از خانه (Spider-Man: Far From Home)، اونچرز: پایان بازی (Avengers: Endgame) و کاپیتان مارول (Captain Marvel) در قالب فیلم‌های جهان سینمایی مارول حضور داشته است و در واکنش به اظهارات اسکورسیزی و در گفت‌وگو با بلاگ معتبر وراثتی گفت: «صحت‌های اسکورسیزی مثل این است که بگویم باگز بانئ (Bugs Bunny) اصلا بازمه و سرگرم‌کننده نیست! هر فیلمی که ساخته می‌شود، یک فیلم است و فیلم‌های او هم مورد پسند همه افراد نیست. هر شخصی، نظری دارد و از نظر من هم دیدگاه اسکورسیزی مشکلی ندارد و قرار هم نیست جلوی فیلم‌سازی کسی را بگیرد.» با این وجود فرانسیس فورد کاپولا، کارگردان سه‌گانه مشهور پدرخوانده با دفاع از اظهارات اسکورسیزی گفت: «مارتین اسکورسیزی چند روز قبل به این قضیه اشاره کرد که فیلم‌های مارول سینما نیستند. او کاملاً درست می‌گوید؛ چرا که ما انتظار داریم از سینما چیزی یاد بگیریم و نکات جدیدی به‌دست آوریم. سینما باید ذهن ما را روشن کند، الهام‌بخش ما باشد و به اطلاعات ما اضافه کند. ولی بعید می‌دانم کسی بتواند پس از بارها و بارها تماشای فیلم‌های تکراری مارول چیز جدیدی به‌دست آورد.» او وقتی بار دیگر در برابر این پرسش قرار گرفت که نظرش درباره فیلم‌های ابرقهرمانی چیست، پاسخ داد: «شخصاً از فرانزیشوا خوشم نمی‌آید؛ این عقیده که مدام چیزی را تکرار کنید که در اصل همان فیلم است تا سود مالی به دست بیاورید. به بیان دیگر این یک شیوه قالبی و فرمول شده است. این شیوه ریسک مالی فیلمسازی را کم می‌کند و من فکر می‌کنم «عامل ریسک» گاهی باعث می‌شود فیلم‌های عالی ساخته شود. همچنین فیلمسازی قالبی بیشتر سرمایه‌های در دسترس را جذب خود می‌کند و چیزی برای تولیدات جسورانه نمی‌ماند و تنوع را کاهش می‌دهد.»

کاپولا حتی شدیدتر از اسکورسیزی در مورد آثار سینمای مارول، اظهار نظر کرد و گفت: «مارتین با گفتن این جمله که فیلم‌های مارول سینما نیستند، در حق آنها مهربانی کرده است. او به این فیلم‌ها لقب نفرت‌انگیز نداد، ولی من این کار را می‌کنم و به آنها چنین لقبی می‌دهم.» البته به کار بردن کلمه «نفرت‌انگیز» برای سینمای مارول، خوشایند طرفداران این سینما نبود. اما دعوا بالا گرفته بود و دوقطبی جدی در سینمای هالیوود ظهور و بروز

چگونه مارول قدرتمند شد

دنیای سینمایی مارول (Marvel Cinematic Universe) دنیایی داستانی است که محور مجموعه فیلم‌های ابرقهرمانی است که بر پایه شخصیت‌های کمیک مارول کامیکس ساخته می‌شوند. مارول کامیکس (Marvel Worldwide, Inc) شرکتی آمریکایی است که در سال ۱۹۳۹ تأسیس شد. مهم‌ترین فعالیت این کمپانی، انتشار کتاب‌های کمیک بود. در سال ۲۰۰۹ شرکت والت دیزنی با خرید ۴/۲۴ میلیارد دلاری، مارول اینترتینمنت (شرکت مادر مارول کامیکس) را تصاحب کرد. استن لی از مهم‌ترین افراد تأثیرگذار در طراحی کمیک بوک‌های ابرقهرمانی بود. او که سال گذشته در سن ۹۷ سالگی درگذشت، در دهه ۶۰ میلادی توانست به کمک طراحان دیگر، بسیاری از قهرمانان مارول را همچون مرد عنکبوتی، مرد آهنی، چهار شگفت‌انگیز، دکتر استرنج، مردان ایکس، گروه اونچرز، هالک و دردویل را برای کتاب‌های کمیک خلق کند. استن لی در دهه ۱۹۷۰ میلادی سعی کرد صنعت کمیک را برای مخاطبانش جدی‌تر نشان دهد و به کمک آثار سریال انیمیشنی، از کاغذهای کمیک استریپ پا را فراتر گذاشت و کم‌کم وارد وادی فیلم‌های تلویزیونی شد. فیلم سینمایی دکتر استرنج (محصول سال ۱۹۷۸) اولین حضور جدی ابرقهرمان مارول در سینما را رقم زد. البته قبل از آن سریال سیاه و سفید کاپیتان آمریکا در سال ۱۹۴۴ تولید شده بود که به نسبت آثار دیگر این سینما بسیار ضعیف بود یا سریال ژاپنی اسپایدرمن که موفقیت چندانی نداشت. فیلم تلویزیونی اسپایدرمن و سریال هالک که یک کارگردان ایرانی تبار به نام رضا بدیعی آن را ساخته بود هم از جمله آثار اقباسی از ابرقهرمان‌های مارول بود. اما مهم‌ترین دوره برای سینمای مارول بعد از جدی شدن این ابرقهرمان‌ها برای کمپانی دیزنی رقم خورد. در سال ۲۰۰۸، مرد آهنی نخستین فیلم از این مجموعه بود که منتشر شد و فاز اول دنیای سینمای مارول را کلید زد. با ساخت انتقام‌جویان (۲۰۱۲) فاز اول به پایان رسید. مرد آهنی ۳ (۲۰۱۳) آغازگر فاز دوم مارول بود و این فاز با فیلم انتقام‌جویان: عصر اولتران (۲۰۱۵) به پایان رسید. مارول فاز سوم را با فیلم کاپیتان آمریکا: جنگ داخلی (۲۰۱۶) آغاز کرد و این فاز هم با فیلم مرد عنکبوتی: دور از خانه (۲۰۱۹) به پایان رسید. سه فاز اول دنیای سینمایی مارول تحت عنوان «حماسه بی‌نهایت» شناخته می‌شود. این دنیا با انتشار کمیک‌های مربوط به دنیای سینمایی مارول در سال ۲۰۱۰ گسترش یافت و با فیلم‌های کوتاهی به نام تک‌برداشت‌های مارول در سال ۲۰۱۱ ادامه پیدا کرد. با ساخت سریال مأموران شیلد، پای این دنیا به تلویزیون نیز باز شد. شروع فاز چهارم فیلم‌های مارول در سال ۲۰۲۰ خواهد بود و فیلم‌های بیوه سیاه و اترنالیز تا سال بعد اکران می‌شوند و شانگ چی، افسانه ده حلقه، دکتر استرنج در چنددنیایی دیوانگی و ثور: عشق و رعد، در سال ۲۰۲۱ اکران خواهند شد. علاوه بر این فیلم‌ها، پنج سریال نیز در پلتفرم دیزنی منتشر می‌شود و سینمایی پلنگ سیاه ۲، اولین فیلم از فاز پنجم مارول خواهد بود.

نگاهی به صعود فروش فیلم‌های مارول

بخش مهمی از سینمای هالیوود به‌سمت تولید چنین آثاری می‌روند. جدول زیر لیست پرفروش‌ترین فیلم‌های کمپانی مارول را در ۱۰ سال گذشته نشان می‌دهد. این جدول نشان‌دهنده صعود فروش این شکل از آثار در فاصله ۱۰ سال گذشته است. رتبه فروش این فیلم‌ها در سال‌های ۲۰۱۰ نهایتاً به

وضعیت فروش آثار سینمای مارول در سال ۲۰۱۰-۲۰۰۸		
نام فیلم	رقم فروش (دلار)	رتبه جهانی جدول فروش
مرد آهنی (Iron Man)	۵۸۵,۳۶۶,۲۴۷	هشتم
هالک شگفت‌انگیز (The Incredible Hulk)	۲۶۳,۴۲۷,۵۵۱	بیست و یکم
مجازراتکر: منطقه جنگ (Punisher: War Zone)	۱۰,۱۰۳,۳۲۳	صد و نهم
خاستگاه مردان ایکس: ولورین (X-Men Origins: Wolverine)	۳۷۳,۰۶۲,۸۶۴	پانزدهم (در سال ۲۰۰۹)
مرد آهنی ۲ (Iron Man ۲)	۶۲۳,۹۳۳,۳۳۱	هفتم (در سال ۲۰۱۰)

وضعیت فروش آثار سینمای مارول در سال ۲۰۱۸		
نام فیلم	رقم فروش (دلار)	رتبه جهانی جدول فروش
انتقام‌جویان جنگ ابدیت (Avengers: Infinity War)	۲,۰۴۸,۳۵۹,۷۵۴	اول
پلنگ سیاه (Black Panther)	۱,۳۴۶,۹۱۳,۱۶۱	سوم
ونوم (Venom)	۸۵۶,۰۸۵,۱۵۱	هفتم
ددپول ۲ (۲ Deadpool)	۷۳۴,۵۴۶,۶۱۱	نهم
مرد موچه‌ای و زنبورک (Ant-Man and the Wasp)	۶۲۲,۶۷۴,۱۳۹	یازدهم

وضعیت فروش آثار سینمای مارول در سال ۲۰۱۹		
نام فیلم	رقم فروش (دلار)	رتبه جهانی جدول فروش
شگفت‌انگیزان پایان بازی (Avengers: Endgame)	۲,۷۹۷,۸۰۰,۵۶۴	اول
مرد عنکبوتی دور از خانه (Spider-Man: Far from Home)	۱,۱۳۱,۷۶۱,۸۰۸	سوم
مرد عنکبوتی دور از خانه (Spider-Man: Far from Home)	۱,۱۲۸,۲۷۴,۷۹۴	چهارم
دارک فینکس (Dark Phoenix)	۲۵۲,۴۴۲,۹۷۴	بیست و ششم